

Universal Declaration of Human Rights - Fulfulde, Nigerian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

NANONDIRAL WINNDEREYANKEEWAL HAKKEEJE AADE

NAATIRKA

E tuugnaadeko wonde keftingal horma kala neddo e nder besngu aadee e hakkeeki potdi woni dnadduudi ndimaague potal e jam e nder aduna,

E tuugnaade wonde ko baasgol heftinde kam e calogol tottude hakkeeki aade ngaddi barondiral e salaare sanndolin nde e nder aduna e kadihuccande adunam mo aade hebi yamiroore haalde e miiijaa de no henanorii dum yontii ete kadi yimbe poti jeyde koye mumen ceerta e kulol e baasal sabu aadee yidde d um,

E tuugnaade wonde ina teenji yo hakkeeki aade ndeenire yamiroore laawdinaande mbele aadee waasaa tonngeede e gullitaagol dowrowol so tawii fawaama kalfaandi kiisndi walla waawnere b urtunde,

E tuugnaade ina teenji nde bamtatoo biyngu yummaagu hakkunde leydeele dimd ufe,

E tuugnaade e nanondiral leydeele caaktangal woondoore leydeele jowitiide e hakkeeki gadani aadee baydi no ndimaagu, teddungal e nder potal rewbe e worbe. Leydeele dee koddirii e daranaade bamtaare renndo e ñiibgol fannuji nguurndam moyyam,

E tuugnaade e wonde leydeele dentude jeytiide dee, e ballondiral e fedde leydeele dentude jeyde koye mumen pellitii ñiibnude horma hakkeeki aade kam e ndimaagu,

E tuugnaade e bulngo renndaande ngam tafde hakkeeki aadee kam e ndimaagu, leydeele dee teentini nafoore burtunde wonde e pellitgol, ko ndeen batu nguu nanondiri, holliti:

Ngal-doo nanondiral winndere yan keewal jowitiingal e hakkeeki aadee wayi ko no laawol gootol ñii ngam yettaade leydeete mbele yimbe bee e renndooji dii mbada dum e hakkillaaaji mum e kala sahaa kadi et e jannginde e nehde mbele bamtoo horma hakkeelleji aadee e ndimaagukuule yettaama mbele saree e nder leydeele, ciynugol ngol ina foti feeñde, teskee e yimb e fof.

Kuulal gadanal

Innama aadeeki fof poti, ndimɗidi e jibinannde to banng e hakkeeki. Ebe ngoodi miijo e hakkilantaagal ete ebe poti huufu ndirde e nder b iynguyummaagu.

Kuulal 2

Gooto kala ina waawi hokkunda hoore mum hakkeeki e ndima guuji kaalaadi e nanondiralngal tawa alaa paltagol nguru, mbaydi, leñol, ñemngal, diine, iwdi leydi walla renndo, dañal, jibinande walla kala ngonka.

E ko fawtii heen hay paltoor gooto woodataa e dow yowitaade e dawrugol, ñaawoore hakkunde leydeele fawaade e neddo ummiido leydi walla neddo mo yowitaaki maa woni pawido yamiroore laawdinaande waawnde wonde fof.

Kuulal 3

Innama aadee kala ina jogii hakke wuurde, e hakke ndimmagu kam e hakke ndeenka e kisaal hoore mum.

Kuulal 4

Hay neddo gooto fotaa ni tonngaade e maccungaa gu maccungaa e njeeygu aadee ko ko harminaa e no waawi si foraade fof.

Kuulal 5

Hay neddo gooto fotani leepeteede walla fiyeede piyle jaltude neddaagu walla koynooje.

Kuulal 6

Neddo kala ina jogii hakke annditireede neddaagu mum e kaayitaaji ñaawaadi.

Kuulal 7

Yimbe fof poti e laamu ete poti fotde ndeendka e yeeso laamu. Yimbe fof ina poti fotndeende e reeneede e heedi heedi baawdo yabbude kule ngal nanondiral yimbe fofina poti reeneede e tooñanngge tawa alaa paltoor.

Kuulal 8

Neddo kala ina jogii hakke wullitaade ñaawoore e leydi mum so tawii o gañaama, o tooñaama walla so hakkeji makko njoolaama. diin hakkeji ina ngannde e laamu e ñaawooje.

Kuulal 9

Hay gooto fotani nanngede sokee walla yaltinee leydi tawa ko e dow mbaawka e belaafe.

Kuulal 10

Neddo ina jogii hakke e hedeede e nder potal e sahaa ñaawoore nde yowitaaki, nde wadataa heedi-heeda (jinngataa). ñaawoobe benguurotaako poti ñaawde hakkeji fotdeji neddo fof ko takkaa haa heb ni dum ñaawore.

Kuulal 11

1. Kala neddo tuumaado bonnannde ina foti reweede haa ko fawaa e mum ko annde ina woodi walla alaa tawa ko ñaawoore laadinnaande nde suudaaka ñaawi e tawtingol ñaawobe luundiibe heedbe banngge ñaaweteedo oo.
2. Hay gooto fawetaake bonnannde walla war ngo tawa nde wadatae ndee waawa wonde ko teenji e mum e yowitaade e laawol leydi walla laawol hakkunde leydeele. Ko noon ne hay gooto fawetaake sariya baddo huunde tawa nde wadatae ndee o jotondiraani heen.

Kuulal 12

Hay gooto yabbetaake, tooñee e nder nguurndam mum, e nder besngu mum e nder jotondiral mum walla neddaagu mum lesdinee, naange hay gooto e dowlugol mum potaani ñifeede. Neddo kala ina jogii hakke reenaneede dee gede teentinooji ndimaagumum.

Kuulal 13

1. Neddo ina jogii hakke yahde do welaa fof e no weliraa fof kam subaade hodannde mum e nder leydi.
2. Neddo ina jogii hakke yaltude leydi kala hay so tawii ko ndi makko kam e artude e leydi mum.

Kuulal 14

1. E sahaa kulol, neddo kala ina jogii hakke yeewde moolaare e dañde leydi moolndi dum e godde dee.
2. Oo hakke noon waawaa fawaade e warde hoore doga yeewa mooldo dum, o waawi fawaade tan ko e jamirooje fedde leydeele dentude.

Kuulal 15

1. Neddo kala ina jogii hakke jeyeede e leydi, woni jogaade ngenndi.

2. Hay gooto waawaa e dow belaaɗe haɗeɗe jogaade ngenndi walla waylude ngenn di.

Kuulal 16

1. Caggal nde nedɗo ɗañii duubi kelliɗuya so ko o debbo, so ko o gorko faltaa ki leñol, nguru, leydi ono jogi hakke resde maa reseede, o darna fooyre. Ko kambe poti heen hakkeɗi jowitiidi e dewgal so ina humee walla so ina ittee (goorko e dewbo).

2. Dewgal fawii ko e yidde resondireebo ɗiɗo bee wonaa ina fawee e waawnere.

3. besngo ko kam woni tergal gadanal e nder rendo besngu inajogii hakke ndeenka immoraade e renndo kam e laamu leydi ndii.

Kuulal 17

1. Kala nedɗo walla dental yimb e ina jogii hakke e jeyal leydi.

2. Hay gooto fotaani e amdu e waawde haɗeɗe jeyi mum.

Kuulal 18

Kala nedɗo ina jogii hakke ndimaagu miiɗo, hakkilantaagal kam e diine. Oon hakke ina roondii ndimaagu waylude diine kam e ndimaagu tabitinde diine mum walla yi yannde mum kañum gooto walla e wondude e wofɗe. Ngaal tabitinal diine noon ina nona ko duudii e ko feeñi fof tawa ko rewnede e dow janɗe, walla dewal walla jamirooje diina oo.

Kuulal 19

Nedɗo ina jogii hakke e ndimaagu jogaade miiɗo e saaktude miiɗo mum ɗum firti ko joom mum fotaami hulde feeñinde miiɗo mum walla wiɗtude, hebde kam e sarde miiɗooji e kabavuuji tawa woyaaki keeri hakkunde leyɗeele e no sardaa fof.

Kuulal 20

1. Nedɗo kala ina jogii hakke e ndimaagu wafɗe batu walla fedde nde wonaa fitina.

2. Hay gooto fotaani waawneede jeyeeɗe e fedde alay sago.

Kuulal 21

1. Nedɗo kala ina jogii hakke e jeyeeɗe e terɗe gardiide leydi mum. Tawa ko kañum e hoore mum walla tawa ko waabaade e be yimbe e cubii ina njood añii leydi sabu joñeeɗe gede mum.

2. Nedɗo kala ina jogii hakke ardineede walla joñeeɗe gede/golle leydi e dow potal.

3. Muuyaande leydi ndii ko ñibgol kalfaandi laamuuji dii. Ndiin kalfaandi ñibortoo tan sosde wooteɗi cuboo subngo laabngo e leydi kala, tawa cubotoo ɗo kala ina tottee ndimaagu mum timmungu.

Kuulal 22

Nedɗo kala e nder renndo ina jogii hakke e ndeen ka renndoyankeewo. ɗumko weltaare hakkeɗi fagguduyankoj e renndoyan heɗi e pina yankooji katojinnaa ɗi e ndimaagu e bamtaare aade e dow tuugnaade e ngonka leydi fof.

Kuulal 23

1. Nedɗo kala ina jogii hakke liggaade e dow potal hujjiaaji liggeey e ndeenka baasgol gollaade.

2. Yimbe fof poti fotde njobdi so tawii be potii liggeey.

3. Kala liggido ina jogii hakke njob di fotndi heen, njondi mbaawndi jogaade mo kanke e besngu makko mbele njogoo ngonka moyya tedduka. Njobdi ina haani timminireede catiide renndoyankooje.

4. Neddo kala liggotoodo ina jogii laawol tafde fedde wullitaare hakkeji liggeey walla yantondirde fedde liggotoobe mum e pedle godde liggotoobe so tawi ede ndenndi ngoy aaji e anniya.

Kuulal 24

Neddo kala ina jogi hakke e fooftere walla weltinde bernde num walla wooda do haa'dni liggeey mum ete kala liggotoodo ina jogii hakke e fooftere yob eteende.

Kuulal 25

1. Neddo kala ino foti jogaade hakke nguurndam cemordam haa waawaa toppitaade cellal mum, ngonka mum eka besngu mum haa teenji e nguura, kodlci, safaara e gede renndo; omo jogii hakke e ndeenka so tawii o liggaaki, walla o sellaani ma walla o jodtaa de e doole mum, walla kes joodiido, naywudo walla kala gede baasooje wallitde nguura de pawaaiki e bellanteeje.

2. Jibinaado debbo e sukaaku ina njogii hakke ballal e toppitaagol keeriidi. Sukaabe fof, woni a jibinaabe e nder dewgal walla caggal dewgal poti fotde to bannge ndeenka renndoyankeewo.

Kuulal 26

1. Neddo kala ina jogii hakke janje janje foti wonde ko nde alaa njobdi hay sinna ko to arwaniire e gadanal. Janje sukaabe ina foti wonde alay sago. Janje karallaagal ina foti huubtidin'de: janje toownde ina foti udditanaade moni kala taw alaa heedi-heeda, tawa ko e baawal mum.

2. Janje foti ko feertinde neddankaagal, beyda teddin'de hakkeji innama Aadee, hebde hoore mum. Ina foti waalitde paamondiral, muundiral, cehilaagalhakkunde leydeele e kala senngooji leyyi walla diineeji, fawitii heen bamtaare golle dowlajji dentudi ngam moyyere ina duumoo.

3. Jibinaabe ina poti subaade hol fannu janje ndokkata sukkaabe mum.

Kuulal 27

1. Neddo kala ina waawi e sago mum jeyeede e bamtugol pinal rennde mum, huutoroo ñeeñe e wallitde bamtaare ganndaliyankeewal e kala bure jaltooje heen.

2. Neddo kala ina jogii hakke ndeenka muuyaade mum to bannge neddankaagal e jawdi tuugniide e bulgno ganndal, coñce, ñeeñal de o tafi.

Kuulal 28

Neddo kala ene foti daranaade ñibagol hakkeji innama aadee kam e ndi maagu mum to bannge renndo e nder winndere mbele kuule kaalaade ender ngaldo nanondiral njetto faandaare toddaande nde.

Kuulal 29

1. Innama aadee ina jogii hujjaaji fayde e renndo ngo nganndudaako bamtaare huubtidinde neddankaagal makko tan waawi wootde.

2. E nder kuutorogol hakkeji makko kam e naftorogol ndimaagu makko, moni kala fawaa e mum tan ko dooftogol sardiyeji ngam teent'in'de keftingol e nehtanagol hakkeji wodbe ngam timminde neddarj kaagalngam gede denndaande kam e ngonka moyya kuubtidindo ngam dañje renndo potal.

3. Dii hakkeji e nguu ndimaagu mbaawa dañeede e dow luundaare paandaalee muuyaabe dowlajji dentudi.

Kuulal 30

Hay kuulal gootal gummingal e ngal do nanondiral fotaani jaggireede ummii ko e leydi, walla dental keeringal, walla neddo keeriido. Hay neddo gooto, walla dental walla leydi potaani jogaade golle tawa faandaare mumen ko firtude hakkeejie e ndimaagu kalaadi e nder nanondiral ngal.
